

Med grabbarna ut i skogen

SENT EN KVÄLL I EN PROVINSHUVUDSTAD träffar jag en sydafrikan som är förman för ett gäng skogshuggare. Dagen därpå skumpar jag med honom och ett tiotal av arbetarna till deras arbetsplats. Hierarkin är given. Jag och Nick i framsätena, där bak sitter lagbasen och maskinföraren. På flaket trängs de andra med proviant och bränsle. Nick är betydligt mer tystlåten nu än kvällen innan. Det var kanske inte en sådan lysande idé att ta med en reporter verkar han tänka. Och inom kort tvingas jag lova att inte skriva riktiga namn på vare sig personer eller platser.

– Big Boss kommer att ge mig sparken ifall han får veta att du är med.

– Visst, inga problem, säger jag och undrar vad det är som är så hemligt.

Stämning är tyst och sammanbiten även bland övrig besättning. För dem är det säkert en måndag från helvetet. En hel månad ska hela gänget stanna ute i bushen. Jag inbillar mig att det var betydligt gladare stämning fyra dagar tidigare när resan gick i motsatt riktning och var och en hade en månadslön som brände i fickan. Nu verkar pengarna vara slut och endast dagarna är kvar på månaden.

Mitt inne i bushen med snår och träd slingrar sig vägen fram. Märkligt nog är vägen helt utav sand. Vi befinner oss många mil från havet men det påminner om att köra på stranden i sanddyner. Ett antal gånger måste vi gå ur bilen för att gräva oss loss. Nja, killarna på flaket gräver medan vi andra röker och tittar på.

Efter fem timmars körning i tvåans låga växel når vi baslägret mitt ute i ingenstans. Det är redan mörkt men jag urskiljer ett tiotal enkla hus i utkanten av den öppna plats där vi parkerade bredvid en gammal traktor. Eldstäder med puttrande grytor ger en välkomnande doft. Trots att närmsta by ligger långt från lägret har några av männen träffat flickvänner som sköter tvätt och matlagning. Jag installerar mig i Nicks snitsiga timmerkoja. Ett dovt brummande får Nick att snöra på sig kängorna igen.

– Det är vår lastbil. Innan vi åkte härifrån i torsdags såg vi till att ha ett lass färdigt, säger Nick och går ut för att meddela hjulastföraren att lasta på timmerstockarna.

RESAN SOM TOG OSS FEM TIMMAR tar 7–8 för lastbilen och räknar man in av- och pålastning så betyder det att den rullar non-stop mellan lägret och sågverket i staden.

Enligt Nick går inget av virket på export. Big Boss har inte bara ett sågverk utan även ett snickeri som tillverkar möbler för försäljning. Måhända en del möbler säljs i Sydafrika, men Nick är skeptisk till att det är lönsamt.

I gryningen följer jag med motorsågsoperatören Leo och hans två kumpaner Simao och Marcello som markerar vilka träd som duger till virke samt bär på bensin och reservdelar till sågen. Leo är en tunn kille. När Nick gav honom anställning för två år sedan bedömdes han som för klen för grovarbete och fick istället en allt-i-allo tjänst som springpojke.

– Från första stund tjatade Leo på oss. Han ville jobba med motorsågen. Vi tog honom inte på allvar och drev med honom istället, säger Nick.

Så en dag blev den ordinarie maskinsköterskan sjuk och då det inte fanns någon annan fick Leo chansen. Som han tog tillvara på och sedan dess är han förste trädfällare. Men helt riskfritt är det inte och Leo har stora sårskorpor på överarmen

– Jag fick fel vinkel på ett träd och det föll över mig istället för framåt. Men jag har inte sågat av några fingrar, säger Leo och visar upp händerna.

Hela arbetslaget består av 30 personer men det är bara Leo som faller träd. Cirka fem timmars arbete tar det honom att såga ner dagsransonen på 50 träd. Stockarna delas i två och fyller då precis lastbilsflaket.

ENLIGT DIREKTIVEN FRÅN BIG BOSS får de inte avverka tomt på en plats. I stort betyder det att de faller var femte träd som uppnått godkänt diametermått. De får heller inte göra nya vägar inne i bushen utan måste använda befintliga stigar. Allt för att inte göra mer våld på naturen än nödvändigt. Därför påminner det heller inte om ett svenskt kalhygge. I den allmänna bråten är det svårt att urskilja vad som pågår, endast någon stubbe här och där vittnar om arbetet.

Snår och ris blandat med höga träd gör det omöjligt för fordonen att hämta stockarna där de fällt. Det är därför arbetsstyrkan består av 20 man till. Deras uppgift är att lyfta upp en av de 200 kilo tunga stockarna på axlarna och traska iväg till en uppsamlingsplats där greplastaren väntar. 100 stockar gånger 200 kilo delat med 20 personer är lika med 1 ton per person och dag. Inget jobb för veklingar med tangentbordsfingar.

Under hela dagen letar jag efter något som skulle motivera varför en reporter inte är önskvärd av Big Boss. Jag hittar inget. Själva skogsarbetet verkar schysst för en lekman, få träd som fälls på en stor yta samt ingen övrig åverkan på miljön. Lönerna på arbetarna ligger något över minimilönerna för dem som bär stockarna och några snäpp högre för maskinförarna. Så varför allt hemlighetsmakeri?

Enligt Nick har all skogsavverkning i Moçambique dåligt rykte. Det sägs att det huggs ner utan tanke på konsekvenser varken för natur eller för befolkning. En annan orsak är att Big Boss nog är rädd för att publicitet som lockar skogsinspektörerna till att göra stickprovstester. Vill de hitta något att böt-fälla, så gör de oftast så. Men främsta orsaken, tror Nick, är rädsla för dålig publicitet.

– Det kvittar hur vi bär oss åt. Hur mycket vi än tänker på miljön och på trädens återväxt så kommer människor tycka att vi exploaterar. Det finns många trädkramare som anser att varje fällt träd är ett mord på naturen. Till syende och sist så är vi ett privat bolag med vinst som huvudsakligt intresse.

JOHAN SÄVSTRÖM

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.